

Nordlánda boazodoallohálldahus
Báatsoe-burriej reereme Nordlaantesne
Reindrifftsforvaltningen Nordland

Det kongelige Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

JUSTISDEPARTEMENTET	
03 MAR 2009	
SENDELSE	200801146
AVDELING	LOV / E / KHE
DOKNR.	145 / ASKIVARE

Din çuj./Deres ref.:

Min çuj./Vår ref.:
2008/1866 / 2999/2009/ ILP/360

Dátton/Dato:
02.03.2009

NOU 2007:13 - Den nye sameretten. Høringsuttalelse fra Områdestyret for reindrift i Nordland.

Viser til Deres brev av 15.02.2008 vedrørende høring av NOU 2007:13 - Den nye sameretten.

Saken ble behandlet i Områdestyret den 13.02.2009.
Vedlagt følger kopi av møtebok.

Med hilsen

Ing-Milli Pavall
Reindrifftsagronom

Vedlegg: Møtebok sak 1/2009.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

OMRÅDESTYRET I NORDLAND – MØTE I BODØ 13. FEBRUAR 2009

KL. 13.00 –15.30

TILSTEDE:

Fra områdestyret:

Linda T. Moen – leder

Tom Lifjell – nestleder

Gun Margret Utsi – medlem

Johan Petter Røsvoll – varamedlem for Benn Mikalsen

Arve Knutsen – varamedlem for Kai Henriksen

Fra Reindriftsforvaltningen:

Ing-Lill Pavall – reindriftsagronom

Yngve Granum Stand - nestleder

SAKSLISTE

Sak 1/2009 Den nye sameretten – NOU 2007:13 - høringsuttalelse

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Sak 1/2009

DEN NYE SAMERETTEN – NOU 2007:13 – HØRINGSUTTALELSE

Forslag til vedtak:

Områdestyret i Nordland er fornøyd med at samiske rettighetsforhold fra Troms og sørover er utredet nærmere, og at det foreligger forslag til lover og endringer i lover som skal ivareta samiske rettigheter i dette geografiske området.

Områdestyret er særlig opptatt av reindriftens rettigheter. Områdestyret har derfor vurdert de ulike forslag fra samerettsutvalget med utgangspunkt i hva som er tjenlig for samiske reindrift, og hva som kan sikre samiske rettigheter i et helhetlig og langsiktig perspektiv.

Når det gjelder de folkerettslige sider ved samerettsutvalget forslag, er dette vanskelig å vurdere fullt ut. Områdestyret vil likevel sette som en forutsetning at all lovgivning som kommer som følge av samerettsutvalgets innstilling, må være i samsvar med de folkerettslige forpliktelser som Norge har overfor samene. Dette gjelder både de særskilte folkerettslige forpliktelser som følger av samenes status som urfolk og i forhold til annen folkerett. Eventuell tvil som kan knyttes til tolkningen av samerettsutvalgets forslag i forhold til folkeretten, må vurderes spesielt før det tas endelige beslutninger. Dette må være et krav i forbindelse med det kommende lovarbeidet for å sikre trygghet og legitimitet til de endelige beslutningene.

Områdestyret i Nordland er særlig opptatt av framtida for reindriften. Over tid har reindriften mistet arealer og fått innskrenket rettigheter. Reindriften i Nordland er under kontinuerlig press fra andre interesser som ønsker å utnytte og gjøre inngrep i områder som reindriften bruker. Det må derfor være et mål med den kommende lovgivningen at den sikrer det materielle grunnlaget for samisk kultur, herunder spesielt den samiske reindriftens arealer. Dette er viktig fordi samisk kultur i Nordland er nært knyttet til samiske reindrift. Særlig er den sørsamiske kulturen nært knyttet til reindriften, både når det gjelder sørsamisk språk, kulturutøvelse, identitet, samfunnsliv, livsform og næring.

Videre mener områdestyret at det må tas særlig hensyn til samisk reindrift i slike geografiske områder der reindriften er hardt presset av samfunnsutviklingen. Jo sterkere presset mot reindriften er, jo sterkere beskyttelse er nødvendig i lover, gjennom forvaltning og i andre prosesser som berører reindriftens arealer.

Når det gjelder områdestyrets begrunnelse for standpunkter til de ulike forslagene, vises det til saksframlegget fra reindriftsagronomen. Videre har områdestyret en del merknader til de ulike forslagene som omtales spesielt nedenfor.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

1. Kartleggings- og anerkjennelsesloven

Områdestyret i Nordland støtter forslaget om at det skal utarbeides en kartleggings- og anerkjennelseslov for de samiske bruksområdene fra Troms og sørover. Områdestyret har imidlertid noen merknader til lovforslaget som både gjelder forholdet til folkeretten og til den avgrensningen som gjøres i forhold til samiske rettigheter.

Områdestyret understreker at formålet må være å definere områder med alle typer samiske rettigheter. Områdestyret mener at dette kan dreie seg om etablerte, bestående og historiske samiske rettigheter og rettigheter som følger av internasjonal urfolksrett. Grunnlaget for kartleggingen må derfor ikke bare begrenses til å omfatte gjeldende nasjonal rett. Dette innebærer at det må tas innformuleringer som sikrer at alle samiske rettigheter kartlegges, og at dette skjer i henhold til folkeretten.

Områdestyret begrunner dette med at samisk bruk, herunder reindriftens bruk, kan ha en karakter som nødvendigvis ikke er omfattet av nasjonal rett i dag. I Nordland har reindriften ofte en vekselbruk av områder over tid. Dette skyldes klimatiske forhold, beite og driftsforhold og hva som til en hver tid har vært ansett som hensiktsmessig og praktisk mulig for den enkelte siida, familie eller reinbeitedistrikt. Alders- og personsammensetning av siidaen, reintall og hva som er gjennomførbart i praksis vil her spille en rolle for de valg av beitebruk som gjøres og er blitt gjort tidligere. I tillegg kommer altså de naturgitte forhold og inngrep som er gjort i beitelandet.

Områdestyret mener videre at det samiske bruksområdet ikke må fortolkes slik at det bare omfatter bruken til samer som er bosatt i Norge. I Nordland er det eksempler på at reindriftssamer ikke har vært mulig å oppspore i offentlige dokumenter i visse perioder, og som dermed ikke har vært ansett som bosatt i Norge.

Det må også presiseres at bruk utøvd i Norge av reindriftssamer bosatt i det samiske bruksområdet over riksgrensen, er omfattet. Dette fordi grenseområdene i Nordland også har vært brukt og brukes av reindriftssamer bosatt i Sverige. Dette skjer med bakgrunn av eldgammel rett, og det er urimelig om denne bruken ikke skal betraktes som rettighetsoppbyggende.

Reindriftsrettighetene er ofte av kollektiv karakter, og en må ikke utelukke enkelte bruksområder med samiske rettigheter fordi de ikke brukes eller har vært brukt, av samer bosatt i Norge.

Områdestyret mener det er viktig at også områder som i dag ligger utenfor reinbeiteområdet, kan omfattes av kartlegging og anerkjennelse. I Nordland finnes områder som har vært brukt av samisk reindrift, men som av andre hensyn ikke ble tatt inn i reinbeitedistriktsinndelingen av 1898.

Områdestyret mener derfor at hele det samiske bruksområdet må omfattes, uavhengig av hvor samene er og har vært bosatt, og uavhengig av hvilke grenser reinbeiteområdene og reinbeitedistriktene har i dag.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Områdestyret mener videre at det ikke må foreligge tvil om at kartleggingen av samiske rettigheter skal kunne skje uavhengig av hvem som i dag står som eier av grunnen. Det er derfor en fordel at det presiseres at loven gjelder uavhengig av hvem som i dag står oppført som grunneier.

Når slike områder defineres (kartlegges), må det følges opp gjennom forvaltningsordninger som ivaretar de samiske rettighetene og rettighetshaverne.

Områdestyret er videre enig med samerettsutvalget i at krav som har som hensikt å svekke eller avvikle tidligere anerkjente samiske rettigheter, vil måtte avvises. Dette har sammenheng med den folkerettslige begrunnelsen for kartleggingen og det forhold at det tidligere ikke har skjedd noen helhetlig kartlegging og anerkjennelse av samiske rettigheter i dette geografiske området.

Områdestyret mener videre at det er en stor sammenheng mellom en kartleggings- og anerkjennelseslov og den forvaltningsordning som utformes. Det er vanskelig å ta stilling til en ny forvaltningsordning så lenge utfallet av kartleggingen er ukjent. Områdestyret mener derfor at det kan være en fordel at kartleggingen kommer i gang fortest mulig, og at områder med samiske rettigheter blir identifisert. Det vil da være lettere å se hvilke hensyn en ny forvaltningsordning må ivareta og dermed også hvilken forvaltningsmodell som passer.

2. Saksbehandlings- og konsultasjonsloven

Områdestyret i Nordland støtter forslaget til saksbehandlings- og konsultasjonslov. Det er særlig viktig for reindriften og andre samiske næringer at naturgrunnlaget sikres for framtidige generasjoner. Dette kan bl.a. gjøres gjennom samisk deltakelse i beslutningsprosesser i saker som kan påvirke naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder. Målet må være å sikre at det ikke treffes beslutninger som har virkninger som kan stride mot folkerettens skranker mot inngrep i materiell samisk kulturutøvelse.

Lovforslaget vil få betydning for reindriften og reindriftssamenes muligheter til å delta i prosesser og påvirke resultatet når det tas beslutninger som berører reindriftens naturgrunnlag. Dette medvirker til at reindriften har større mulighet til å oppnå forståelse for sine rettigheter og behov, og bedre muligheter til å påvirke omfang og vilkår for tiltak, aktiviteter eller beslutninger som berører arealforvaltningen.

Når det gjelder de avgrensninger som foreslås i § 1 annet ledd i forhold til folkeretten, er det spørsmål om hvorfor det bare henvises til artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP). Hele SP er inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettighetsloven. Områdestyret mener at henvisningen til folkeretten både må omfatte ILO konvensjon nr. 169 (slik det er foreslått) og hele FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (og ikke bare artikkel 27 som foreslått av samerettsutvalget).

Områdestyret mener det er positivt dersom det er mest mulig åpenhet omkring konsultasjonsprosessene. Åpenhet vil gjøre det mulig å få innsyn i hvordan konsultasjonslovgivningen

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

fungerer, og hvilke forhold som blir vektlagt (jf. forslaget om interesseovervekt). Selv om foreslått lovendring gir mulighet til å unndra dokumenter som utveksles mellom konsultasjonsparter, bør dette være av tidsbegrenset karakter. Det må derfor være mulig å gjøre alle dokumenter offentlig tilgjengelig når konsultasjonsprosessen er slutført, og det er fattet endelig vedtak i saken.

Ellers mener områdestyret at lovforslaget vil medføre at det stilles store krav til konsultasjonspartene, bl.a. når det gjelder ressursbruk, økonomi, personlig innsats og engasjement. For et reinbeitedistrikt kan det bli en uforholdsmessig stor arbeids- og ressursbelastning å gjennomføre konsultasjoner dersom det blir mange slike saker. Derfor er det viktig å sikre reindriftens likeverdighet som part i en konsultasjonsprosess. Dette betyr at reindriften må få mulighet til å bruke ressurspersoner med aktuell kompetanse. Det må også avklares hvordan de økonomiske vilkårene skal være slik at reindriften har økonomiske og praktiske mulighet til å delta som en likeverdig part.

Områdestyret er også positiv til de foreslåtte endringene i annen lovgivning, men vil fremheve at det er ønskelig med mest mulig åpenhet i konsultasjonsprosessene, jf. det som er bemerket ovenfor.

3. Endret forvaltningsordning (Hålogalandsallmenningen m.m.)

Områdestyret vil understreke at det er vanskelig å ta endelig standpunkt til en ny forvaltningsmodell så lenge det ikke foreligger en kartlegging av alle de samiske rettighetene i de samiske bruksområdene fra Troms og sørover. Denne uttalelsen tar derfor det forbehold at områdestyrets vurderinger kunne vært annerledes dersom det forelå en slik kartlegging som omtalt i uttalelsens punkt 1 Kartleggings- og anerkjennelsesloven.

Områdestyret i Nordland ser at det kan være positive virkninger dersom det innføres nye forvaltningsordninger for de geografiske områdene fra Troms og sørover. Men det er en del forutsetninger som må være tilstede for at reindriftens rettigheter og interesser skal bli godt nok ivarettatt. Stikkord i denne sammenheng er en mest mulig helhetlig ressursforvaltning og deltakelse fra reindriften i beslutningsorganene og beslutningsprosessene. Videre må forvaltningsordning(e) oppfylle ILO konvensjonens krav.

Samerettsutvalgets flertallsforslag om opprettelse av Hålogalandsallmenningen medfører en egen forvaltning for områdene i Troms og Nordland fylker. Når det gjelder områdene sør for Nordland, har flertallet foreslått endringer i fjelloven. Disse to forslagene vil bety at reindriften i Nordland reinbeiteområde fremdeles må forholde seg til to ulike forvaltninger. Dette berører reinbeitedistriktene Voengelh Njaarke og Byrkije som driver på arealer som går inn i Nord-Trøndelag fylke. Dette blir derfor liten forskjell fra situasjonen i dag når det gjelder forvaltningen av grunnen. Områdestyret mener at det i utgangspunktet bør være én felles lovgivning og forvaltning for all såkalt statlig grunn/statsallmenninger der det drives samisk reindrift i dag.

Et annet forhold er at samerettsutvalgets forslag innebærer en oppsplitting av det sørsamiske området. Dette er lite tjenlig for sørsamisk reindrift som helhet.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Områdestyret stiller derfor spørsmål om det kan vært mulig å ha én felles forvaltning av den aktuelle grunnen i hele det samiske området fra og med Finnmark og sørover. Samerettsutvalgets mandat var avgrenset til å gjelde samiske bruksområder utenfor Finnmark fylke. På grunn av dette mandatet er det ikke mulig å vurdere én helhetlig forvaltning for alle samiske bruksområder. Områdestyret vil påpeke dette forholdet, men ser det som umulig å kunne si noe mer konkret om det.

Med utgangspunkt i samerettsutvalgets forslag vil områdestyret gi en betinget støtte til forslaget om opprettelse av Hålogalandsallmenningen. Men det er flere svakheter med forslaget som gjør at reindriftens rettigheter og interesser spesielt må ivaretas i det videre arbeidet. Områdestyrets primære standpunkt er imidlertid at kartlegging og anerkjennelse av samiske rettigheter bør gjennomføres før det tas endelig avgjørelse om forvaltningsmodell.

Forslaget om opprettelse av **Hålogalandsallmenningen** og **endringer i fjelloven** vil som tidligere påpekt, føre til at reindriften må forholde seg til flere forvaltninger. For sørsamisk reindrift er dette negativt. Sørsamisk reindrift, kultur og samfunnsliv må ses på som en helhet. Det sørsamiske bruksområdet i Norge går over flere fylkesgrenser. *En felles forvaltning vil gjøre det enklere å se reindriftens helhetlige behov og interesser.* Områdestyret mener derfor at mindretallets forslag om at Hålogalandsallmenningen også skal omfatte områdene sør for Nordland, er et forslag som bedre ivaretar hensynet til en helhetlig grunn- og ressursforvaltning.

Områdestyret ser både *fordeler og ulemper* når det gjelder flertallets forslag om å opprette regionale utmarksstyrever. Utmarksstyrene kan virke positivt ved at de kommer nærmere brukerne. De kan videre være med på å ansvarliggjøre kommuner og regionale myndigheter når det gjelder å ta hensyn til ulike samiske interesser, heriblant reindriften.

Det negative ved dette forslaget er at det vil være med på å stykke opp forvaltningen. Det er ingen garanti for at utmarksstyregransene vil følge naturlige grenser i reindriften. Det kan føre til at et reinbeitedistrikt må forholde seg til flere utmarksstyrever. Områdestyret er derfor skeptisk til dette forslaget av hensyn til reindriften. Dersom forslaget om utmarksstyrever får gjennomslag, må det være en slik regional inndeling at reinbeitedistriktene og siidaenes bruksområder ikke blir splittet opp på flere utmarksstyrever. Det er også uheldig dersom det sørsamiske reindriftsområdet blir oppdelt over flere utmarksstyrever, jf. det som er uttalt tidligere.

De foreslåtte reglene for Hålogalandsallmenningen skal virke til at reindriften og andre samiske interesser har innflytelse gjennom deltakelse i styrende organer. Samtidig er det foreslått ulike saksbehandlingsregler som skal virke i samme retning. Områdestyret er usikker på om dette er tilstrekkelig for å sikre den samiske innflytelsen, særlig når det gjelder forhold som angår reindriften. Områdestyret forstår samerettsutvalgets utredning slik det er ingen av flertallets tre foreslåtte lover som alene kan oppfylle de folkerettslige forpliktelsene overfor samene. Det virker derfor lite tjenlig å vedta en ny forvaltningsordning før de to andre foreslåtte lovene er på plass og har begynt å virke.

Når det gjelder sammensetningen av Hålogalandsallmenningens styre, må det vurderes om den sammensetningen som flertallet foreslår, er tilstrekkelig for å oppfylles ILO konvensjonens krav.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Områdestyret kan ikke gi sin tilslutning til forslaget dersom styret ikke er sammensatt slik at ILO konvensjonen oppfylles.

Det er videre naturlig å sammenligne dette med sammensetningen av Finnmarkseiendommens styre. I Finnmarkseiendommen er det likevekt mellom representanter oppnevnt av Sametinget og representanter oppnevnt av fylkestinget. Hålogalandsloven er en konsekvens av at samiske rettigheter må vektlegges i grunn- og ressursforvaltningen. Den er videre en konsekvens av de forpliktelser Norge har etter ILO konvensjonen. Områdestyret kan ikke se at det foreligger noen god begrunnelse for hvorfor det skal være ulikt vektforhold mellom representantene i Hålogalandsallmenningens styre og styret i Finnmarkseiendommen. Områdestyret mener derfor at mindretallsforslaget om en sammensetning av styret der det er likevekt mellom de oppnevnte representantene fra Sametinget og fylkestingene, kan være mer betryggende når det gjelder samiske forhold.

Områdestyret vil imidlertid ikke ta et endelig standpunkt her. Dette skyldes at en ny forvaltningsordning bør bygge på resultatene som kommer etter at det er foretatt en kartlegging av samiske rettigheter.

Områdestyret har ingen merknader til forslaget som omfatter beite- og hogstretten for jordbrukseiendommer i lovutkastet.

Områdestyret er mer skeptisk til forslaget om utvisning av grunn til seter og tilleggsjord, særlig når det gjelder forholdet til reindriften. Det stilles riktignok krav om at seter eller tilleggsjord må være nødvendig for gårdsdriften. Videre må en utvisning ikke være til urimelig eller unødvendig skade for reindrift eller annen bruksutøvelse.

Erfaringer viser imidlertid at spesielt nydyrking kan være et betydelig problem for reindriften.

Verdifullt beiteland for reinen går tapt, og reindriftsarealene blir splittet opp i mindre og usammenhengende områder. Dette er noe som er særlig merkbart på reindriftenes vinter- og vårbeiter i Nordland. Gjennom årene har denne type reinbeite blitt så oppstykket at det er vanskelig å kunne bruke områdene uten at reinen også kommer inn på dyrket mark.

Områdestyret mener videre at utvisning av seter slik det foreslås, i alle fall må begrenses til å gjelde ordinær seterdrift for bufe. Dersom utvisning av seter skal omfatte etablering av nye typer tilleggsnæringer, kan dette få urimelige konsekvenser for reindriften. Dette gjelder særlig for bruken av arealene, og de forstyrrelser ulike turistvirksomheter kan ha på reindriftenes tradisjonelle beite- og driftsmønster.

Områdestyret mener at dersom det åpnes for utvisning av seter og tilleggsjord på HAs grunn, må det foreligge en del begrensninger slik at reindriften ikke blir skadelidende. Det kan derfor være behov for ytterligere presiseringer av dette i loven. Det er også behov for en klarere avgrensning og definering av seterbegrepet.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Områdestyret har også vurdert mindretallsforslaget om å **videreføre Statskog SF** som grunneier. Dette blir i hovedsak å videreføre dagens ordning med en del tillempinger. Endringsforslagene gir dårlige muligheter for reindriften og andre samiske næringer/brukere til å medvirke godt nok i beslutningsprosessene. Forslaget virker derfor lite målrettet dersom samisk medvirkning i forvaltningen av grunn og ressurser skal styrkes. Forslaget vil også være med på å opprettholde en delt forvaltning. Områdestyret kan heller ikke se at det foreligger vurderinger som tilsier at forslaget oppfyller ILO konvensjonens bestemmelser.

4. Endringer i reindriftsloven

Områdestyret støtter i hovedsak de foreslåtte endringene i reindriftsloven. Dette er forslag som har vesentlig betydning for reindriften. Områdestyret mener derfor at arbeidet med å endre reindriftsloven må startes opp så fort som mulig, og om nødvendig før det skjer en avklaring av hva som skal foretas med de andre endringene samerettsutvalget foreslår (kartleggings- og anerkjennelsesloven, saksbehandlings- og konsultasjonsloven og lovforslag som gjelder forvaltningen av grunn- og ressurser i de samiske bruksområder sør for Finnmark).

I hovedsak vises det til saksfremlegget når det gjelder begrunnelsen for de forslag til endringer i reindriftsloven som områdestyret støtter. Følgende må likevel fremheves:

Områdestyret støtter forslagene til endringer i reindriftslovens kapittel 1.

Områdestyret vil særlig fremheve at det er positivt at det skal framgå av § 3 at loven gjelder med de begrensningene som følger av ILO-169. I korte trekk betyr det at ILO konvensjonen gis forrang ved eventuell motstrid. Dette vil gi en større sikkerhet for samisk reindrift og er også i tråd med formuleringer i finnmarksloven og den foreslåtte hålogalandsloven.

Områdestyret støtter også forenklingen i kapittel 3 som omhandler beiteretten. Begrunnelsen er at dagens unntaksbestemmelse virker urimelig når det ikke er nødvendig av hensyn til andre næringer. Den foreslåtte bestemmelsen vil dessuten være langt enklere å forholde seg til for den som driver praktisk reindrift.

Områdestyret er enig i forslaget om å oppheve gjeldende bestemmelser om fredning av områder for reinbeiting.

Områdestyret støtter endringen som gjelder retten til husvære m.m. i § 21. Det er imidlertid et spørsmål om retten skal være knyttet til "reindriftsutøvere" slik som det er i gjeldende lov, eller om retten skal knyttes til siidaandelen. Dette er ikke omtalt av samerettsutvalget. Områdestyret ser fordeler dersom det presiseres at retten er knyttet til siidaandelen. Den som er ansvarlig leder vil dermed ha mulighet til å prioritere hvilke husvære som er mest hensiktsmessig for den reindrift som vedkommende driver og er ansvarlig for. Dette vil dessuten være i samsvar med praksis i Nordland. Ellers er det en fordel dersom disponeringen av eksisterende gjeterhytter knyttes til reinbeitedistriktets

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

bruksregler. Dette vil gi distriktet større mulighet til å prioritere hvordan reindriftens egen ferdsel skal foregå i viktige beiteområder.

Områdestyret støtter videre at begrepet "*tradisjonelle flyttleier*" endres til "*nødvendige flyttleier for flytting av rein i samsvar med det som hensynet til en forsvarlig utøvelse av reindriften krever*". Dette vil samsvare bedre med reindriften behov for tilpasninger etter forholdene og mulighet for bruk av alternative flyttleier. Forslaget imøtekommer et reelt behov for fleksibilitet i flyttemønsteret. Områdestyret kan ikke se at en slik endring vil bidra til å svekke det særskilte vernet som flyttleiene har etter annet ledd, § 22. Dette er i så fall en utilsiktet og uønsket virkning som må unngås.

Områdestyret støtter videre de foreslåtte presiseringene når det gjelder retten til gjerder og andre anlegg. Presiseringen vil klargjøre bedre at denne retten vil kunne utvikle seg i takt med utviklingen i reindriften og endres i samsvar med behovet. Det kan bl.a. bidra til å unngå misforståelser som andre kan ha om at reindriften skal være "statisk" og ikke utvikle seg i takt med tida og endrede forutsetninger. De andre presiseringene omkring gjerder og anlegg støttes også.

Når det gjelder brensel og trevirke, støtter områdestyret den forenklingen som foreslås. Områdestyret vil imidlertid påpeke at friskt bartrevirke har vært brukt av reindriften i uminnelige tider til å lage bl.a. egnede teltstenger. Det er derfor viktig at loven har med en bestemmelse at om reglene ikke må håndheves slik at de kommer i strid med reindriften etablerte rettigheter.

Det foreligger to forslag når det gjelder vurderingen av retten til elgjakt i sammenheng med utøvelsen av reindrift. Det kan stilles spørsmål om det er så vidt store forskjeller på småviltjakt og elgjakt, at dette kan begrunne de ulikheter i reindriften som flertallsforslaget innebærer. Områdestyret mener at det uansett ikke kan avskrives at reindriften kan ha særskilte rettigheter også når det gjelder elgjakt. I loven bør det derfor tas høyde for at dette kan være tilfelle.

Områdestyret støtter i hovedsak endringsforslagene til kapittel 8. Vi stiller likevel spørsmål ved om det er hensiktsmessig å fjerne områdestyrets mulighet til å legge ned midlertidig forbud mot tiltak inntil jordskifteretten har behandlet saken. Dette er en hjemmel som ikke har vært brukt mange ganger av områdestyret i Nordland. Det har likevel vist seg hensiktsmessig å ha denne muligheten for å vinne nødvendig tid når det planlegges tiltak som er mindre egnet til å prøve for jordskifteretten. Et eksempel på dette er områdestyrets vedtak om å nedlegge forbud mot oppstart av aktiviteter knyttet til "Norgesfararleden".

Områdestyret støtter videre forslaget om presisering av hensynsplikten ved ferdsel i område hvor rein beiter. Hensynsplikten skal også innbefatte grunneier og bruksrettshaver. Det har vært noen uheldige hendelser i Nordland knyttet til grunneiers aktiviteter på statlig grunn, bl.a. i forbindelse med reinens kalving. Den foreslåtte presiseringen må derfor betraktes som nødvendig.

Områdestyret støtter også endringene som forelås i lovens kapittel 9. Forslagene er positive endringer og viktige skritt i retning av å likestille reindriften med annen beitenæring. Reglene virker også mer rimelige, bl.a. fordi erstatningsansvar er knyttet til om noen har lidt et konkret tap. Det er videre

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

rimelig at det som hovedregel er skadevoldende reinens eier som stilles til ansvar, og ikke hele reinbeitedistriktet eller siidaen. Ettersom reindriften ofte har en intern fordeling av beitene, vil det være mulig å finne ut hvem som bruker de konkrete områdene, og som dermed er ansvarlige.

VEDTAK I OMRÅDESTYRET 26.01.2009:

Gun Margret Utsi foreslo:

Saken utsettes.

Gun Margret Utsis utsettelsesforslag ble vedtatt med 3 mot 2 stemmer.

VEDTAK I OMRÅDESTYRET 13.02.2007:

Tom Lifjell fremmet følgende forslag (Forslag 1):

Områdestyret i Nordland er fornøyd med at samiske rettighetsforhold fra Troms og sørover er utredet nærmere, og at det foreligger forslag til lover og endringer i lover som skal ivareta samiske rettigheter i dette geografiske området. Områdestyret er særlig opptatt av reindriftens rettigheter. Områdestyret har derfor vurdert de ulike forslag fra samerettsutvalget med utgangspunkt i hva som er tjenlig for samiske reindrift, og hva som kan sikre samiske rettigheter i et helhetlig og langsiktig perspektiv.

Når det gjelder de folkerettslige sider ved samerettsutvalgets forslag, er dette vanskelig å vurdere fullt ut. Områdestyret vil likevel sette som en forutsetning at all lovgivning som kommer som følge av samerettsutvalgets innstilling, må være i samsvar med de folkerettslige forpliktelser som Norge har overfor samene. Dette gjelder både de særskilte folkerettslige forpliktelser som følger av samenes status som urfolk og i forhold til annen folkerett. Eventuell tvil som kan knyttes til tolkningen av samerettsutvalgets forslag i forhold til folkeretten, må vurderes spesielt før det tas endelige beslutninger. Dette må være et krav i forbindelse med det kommende lovarbeidet for å sikre trygghet og legitimitet til de endelige beslutningene.

Områdestyret i Nordland er særlig opptatt av framtida for reindriften. Over tid har reindriften mistet arealer og fått innskrenket rettigheter. Reindriften i Nordland er under kontinuerlig press fra andre interesser som ønsker å utnytte og gjøre inngrep i områder som reindriften bruker. Det må derfor være et mål med den kommende lovgivningen at den sikrer det materielle grunnlaget for samisk kultur, herunder spesielt den samiske reindriftens arealer. Dette er viktig fordi samisk kultur i Nordland er

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

nært knyttet til samiske reindrift. Særlig er den sørsamiske kulturen nært knyttet til reindriften, både når det gjelder sørsamisk språk, kulturutøvelse, identitet, samfunnsliv, livsform og næring.

Videre mener områdestyret at det må tas særlig hensyn til samiske reindrift i slike geografiske områder der reindriften er hardt presset av samfunnsutviklingen. Jo sterkere presset mot reindriften er, jo sterkere beskyttelse er nødvendig i lover, gjennom forvaltning og i andre prosesser som berører reindriftens arealer.

Når det gjelder områdestyrets begrunnelse for standpunkter til de ulike forslagene, vises det til saksframlegget fra reindriftsagronomen. Videre har områdestyret en del merknader til de ulike forslagene som omtales spesielt nedenfor.

1. Kartleggings- og anerkjennelsesloven

Områdestyret i Nordland støtter forslaget om at det skal utarbeides en kartleggings- og anerkjennelseslov for de samiske bruksområdene fra Troms og sørover. Områdestyret har imidlertid noen merknader til lovforslaget som både gjelder forholdet til folkeretten og til den avgrensningen som gjøres i forhold til samiske rettigheter.

Områdestyret understreker at formålet må være å definere områder med alle typer samiske rettigheter. Områdestyret mener at dette kan dreie seg om etablerte, bestående og historiske samiske rettigheter og rettigheter som følger av internasjonal urfolksrett. Grunnlaget for kartleggingen må derfor ikke bare begrenses til å omfatte gjeldende nasjonal rett. Dette innebærer at det må tas innformuleringer som sikrer at alle samiske rettigheter kartlegges, og at dette skjer i henhold til folkeretten.

Områdestyret begrunner dette med at samisk bruk, herunder reindriften, kan ha en karakter som nødvendigvis ikke er omfattet av nasjonal rett i dag. I Nordland har reindriften ofte en vekselbruk av områder over tid. Dette skyldes klimatiske forhold, beite og driftsforhold og hva som til en hver tid har vært ansett som hensiktsmessig og praktisk mulig for den enkelte siida, familie eller reinbeitedistrikt. Alders- og personsammensetning av siidaen, reintall og hva som er gjennomførbart i praksis vil her spille en rolle for de valg av beitebruk som gjøres og er blitt gjort tidligere. I tillegg kommer altså de naturgitte forhold og inngrep som er gjort i beitelandet.

Områdestyret mener videre at det samiske bruksområdet ikke må fortolkes slik at det bare omfatter bruken til samer som er bosatt i Norge. I Nordland er det eksempler på at reindriftssamer ikke har vært mulig å oppspore i offentlige dokumenter i visse perioder, og som dermed ikke har vært ansett som bosatt i Norge.

Det må også presiseres at bruk utøvd i Norge av reindriftssamer bosatt i det samiske bruksområdet over riksgrensen, er omfattet. Dette fordi grenseområdene i Nordland også har vært brukt og brukes av reindriftssamer bosatt i Sverige. Dette skjer med bakgrunn av eldgammel rett, og det er urimelig om denne bruken ikke skal betraktes som rettighetsoppybyggende.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Reindriftsrettighetene er ofte av kollektiv karakter, og en må ikke utelukke enkelte bruksområder med samiske rettigheter fordi de ikke brukes eller har vært brukt, av samer bosatt i Norge.

Områdestyret mener det er viktig at også områder som i dag ligger utenfor reinbeiteområdet, kan omfattes av kartlegging og anerkjennelse. I Nordland finnes områder som har vært brukt av samisk reindrift, men som av hensyn til andre interesser ikke ble tatt inn i reinbeitedistriktinndelingen av 1898.

Områdestyret mener derfor at hele det samiske bruksområdet må omfattes, uavhengig av hvor samene er og har vært bosatt, og uavhengig av hvilke grenser reinbeiteområdene og reinbeitedistriktene har i dag.

Områdestyret mener videre at det ikke må foreligge tvil om at kartleggingen av samiske rettigheter skal kunne skje uavhengig av hvem som i dag står som eier av grunnen. Det er derfor en fordel at det presiseres at loven gjelder uavhengig av hvem som i dag står oppført som grunneier.

Når slike områder defineres (kartlegges), må det følges opp gjennom forvaltningsordninger som ivaretar de samiske rettighetene og rettighetshaverne. Områdestyret er videre enig med samerettsutvalget i at krav som har som hensikt å svekke eller avvikle tidligere anerkjente samiske rettigheter, vil måtte avvises. Dette har sammenheng med den folkerettslige begrunnelsen for kartleggingen og det forhold at det tidligere ikke har skjedd noen helhetlig kartlegging og anerkjennelse av samiske rettigheter i dette geografiske området.

Områdestyret mener videre at det er en stor sammenheng mellom en kartleggings- og anerkjennelseslov og den forvaltningsordning som utformes. Det er vanskelig å ta stilling til en ny forvaltningsordning så lenge utfallet av kartleggingen er ukjent. Områdestyret mener derfor at det er nødvendig at denne prosessen gjennomføres før man kan ta stilling til fremtidige forvaltningsmodell.

Områdestyret vil derfor foreslå følgende endringer i kartleggingslova.

§ 3 bis Mandat

Kartleggingskommisjonen skal utrede yttergrensene for det kollektive området som det samiske folket tradisjonelt har brukt til reindrift og andre tradisjonelle samiske næringer fra og med Troms fylke og sørover. Kartleggingskommisjonen skal ved identifisering av området særskilt ta hensyn til de begrensninger som følger av folkeretten. Samisk reindrift og andre tradisjonelle samiske næringer skal i dette området gis et kollektivt rettsvern i form av bruksrettigheter.

§ 4

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Etter at Kartleggingskommisjonen har foretatt identifisering av området i samsvar med bestemmelsene i § 3 bis skal kommisjonen utrede samenes og andres bruk av grunn og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover. Kartleggingskommisjonen skal avgjøre i hvilken utstrekning slik bruk gir grunnlag for bruks- og eierrettigheter til grunn og naturressurser. Det skal i den forbindelse særskilt tas hensyn til de begrensninger som følger av folkeretten. Kartleggingskommisjonen skal også utrede interne rettighetsspørsmål innen reindriften om reindriftsrett og tilknyttede rettigheter.

§ 4 bis

Kartleggingskommisjonen og Utmarksdomstolen skal ta tilbørlig hensyn til samiske rettsoppfatninger, sedvaner og rettslige tradisjoner i utredninger og avgjørelser om samiske bruks- og eierrettigheter.

I samsvar med første ledd skal kommisjonen ved utredning av rettighetsforhold særskilt utrede om slike rettsoppfatninger, sedvaner eller rettslige tradisjoner foreligger og om de i så fall bør gis vern eller på annen måte tas hensyn til i avgjørelsen av rettighetsforhold i de tradisjonelle samiske områdene.

§ 18

Kartleggingskommisjonens og Utmarksdomstolens identifisering av rettighetsforhold i samsvar med §§ 3 bis og 4 skal også omfatte privateid grunn. Kommisjonen og utmarksdomstolen kan også behandle krav som er rettskraftig avgjort. Dersom kartleggingen viser at samene tradisjonelt har brukt et område skal deres rett til området anerkjennes. Bestemmelsen i tredje punktum gjelder selv om samene ikke lenger bruker området dersom dette skyldes at deres rettigheter er fratatt på en utilbørlig måte. Berørte tredje parter har rett til erstatning fra staten.

2. Saksbehandlings- og konsultasjonsloven

Områdestyret i Nordland støtter forslaget til saksbehandlings- og konsultasjonslov. Det er særlig viktig for reindriften og andre samiske næringer at naturgrunnlaget sikres for framtidige generasjoner. Dette kan bl.a. gjøres gjennom samisk deltakelse i beslutningsprosesser i saker som kan påvirke naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder. Målet må være å sikre at det ikke treffes beslutninger

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

som har virkninger som kan stride mot folkerettens skranker mot inngrep i materiell samisk kulturutøvelse.

Lovforslaget vil få betydning for reindriften og reindriftssamenes muligheter til å delta i prosesser og påvirke resultatet når det tas beslutninger som berører reindriftens naturgrunnlag. Dette medvirker til at reindriften har større mulighet til å oppnå forståelse for sine rettigheter og behov, og bedre muligheter til å påvirke omfang og vilkår for tiltak, aktiviteter eller beslutninger som berører arealforvaltningen.

Når det gjelder de avgrensninger som foreslås i § 1 annet ledd i forhold til folkeretten, er det spørsmål om hvorfor det bare henvises til artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP). Hele SP er inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettighetsloven. Områdestyret mener at henvisningen til folkeretten både må omfatte ILO konvensjon nr. 169 (slik det er foreslått) og hele FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (og ikke bare artikkel 27 som foreslått av samerettsutvalget).

Områdestyret mener det er positivt dersom det er mest mulig åpenhet omkring konsultasjonsprosessene. Åpenhet vil gjøre det mulig å få innsyn i hvordan konsultasjonslovgivningen fungerer, og hvilke forhold som blir vektlagt (jf. forslaget om interesseovervekt). Selv om foreslått lovendring gir mulighet til å unndra dokumenter som utveksles mellom konsultasjonsparter, bør dette være av tidsbegrenset karakter. Det må derfor være mulig å gjøre alle dokumenter offentlig tilgjengelig når konsultasjonsprosessen er slutført, og det er fattet endelig vedtak i saken.

Ellers mener områdestyret at lovforslaget vil medføre at det stilles store krav til konsultasjonspartene, bl.a. når det gjelder ressursbruk, økonomi, personlig innsats og engasjement. For et reinbeitedistrikt kan det bli en uforholdsmessig stor arbeids- og ressursbelastning å gjennomføre konsultasjoner dersom det blir mange slike saker. Derfor er det viktig å sikre reindriftens likeverdighet som part i en konsultasjonsprosess. Dette betyr at reindriften må få mulighet til å bruke ressurspersoner med aktuell kompetanse. Det må også avklares hvordan de økonomiske vilkårene skal være slik at reindriften har økonomiske og praktiske mulighet til å delta som en likeverdig part.

Områdestyret er også positiv til de foreslåtte endringene i annen lovgivning, men vil fremheve at det er ønskelig med mest mulig åpenhet i konsultasjonsprosessene, jf. det som er bemerket ovenfor, og at tiltak i områder som er særlig viktig for samisk bruk kun skal godkjennes om det foreligger samtykke fra berørte samer. Områdestyret foreslår derfor at § 10 i konsultasjonsloven får følgende ordlyd:

§ 10 Tiltak i områder som er særlig viktige for samisk bruk

Tiltak som planlegges lokalisert i områder som er særlig viktige for samisk materiell kulturutøvelse, herunder områder hvor det er anerkjent eller vil bli anerkjent eierrettigheter i samsvar med statens folkerettslige forpliktelser overfor samene, og områder som har vesentlig betydning for utøvelse av samisk reindrift, kyst- og fjordfiske, eller annen samisk materiell kulturutøvelse, og som

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

kan få betydelig negativ innvirkning på den framtidige samiske bruken av disse områdene, skal ikke iverksettes eller gjennomføres for så vidt ikke de berørte samer samtykker til dette.

3. Endret forvaltningsordning (Hålogalandsallmenningen m.m.)

Områdestyret vil understreke at det er vanskelig å ta endelig standpunkt til en ny forvaltningsmodell så lenge det ikke foreligger en kartlegging av alle de samiske rettighetene i de samiske bruksområdene fra Troms og sørover. Denne uttalelsen tar derfor det forbehold at områdestyrets vurderinger kunne vært annerledes dersom det forelå en slik kartlegging som omtalt i uttalelsen punkt 1 Kartleggings- og anerkjennelsesloven.

Områdestyret i Nordland ser at det kan være positive virkninger dersom det innføres nye forvaltningsordninger for de geografiske områdene fra Troms og sørover. Men det er en del forutsetninger som må være tilstede for at reindriftens rettigheter og interesser skal bli godt nok ivaretatt. Stikkord i denne sammenheng er en mest mulig helhetlig ressursforvaltning og deltakelse fra reindriften i beslutningsorganene og beslutningsprosessene. Videre må forvaltningsordningen(e) oppfylle ILO konvensjonens krav.

Samerettsutvalgets flertallsforslag om opprettelse av Hålogalandsallmenningen medfører en egen forvaltning for områdene i Troms og Nordland fylker. Når det gjelder områdene sør for Nordland, har flertallet foreslått endringer i fjelloven. Disse to forslagene vil bety at reindriften i Nordland reinbeiteområde fremdeles må forholde seg til to ulike forvaltninger. Dette berører reinbeitedistriktene Voengelh Njaarke og Byrkije som driver på arealer som går inn i Nord-Trøndelag fylke. Dette blir derfor liten forskjell fra situasjonen i dag når det gjelder forvaltningen av grunnen. Områdestyret mener at det i utgangspunktet bør være én felles lovgivning og forvaltning for all såkalt statlig grunn/statsallmenninger der det drives samisk reindrift i dag.

Et annet forhold er at samerettsutvalgets forslag innebærer en oppsplitting av det sørsamiske området. Dette er lite tjenlig for sørsamisk reindrift som helhet.

Områdestyret stiller derfor spørsmål om det kan vært mulig å ha én felles forvaltning av den aktuelle grunnen i hele det samiske området fra og med Finnmark og sørover. Samerettsutvalgets mandat var avgrenset til å gjelde samiske bruksområder utenfor Finnmark fylke. På grunn av dette mandatet er det ikke mulig å vurdere én helhetlig forvaltning for alle samiske bruksområder. Områdestyret vil påpeke dette forholdet, men ser det som umulig å kunne si noe mer konkret om det.

Med utgangspunkt i samerettsutvalgets forslag vil områdestyret gi en betinget støtte til forslaget om opprettelse av Hålogalandsallmenningen. Men det er flere svakheter med forslaget som gjør at reindriftens rettigheter og interesser spesielt må ivaretas i det videre arbeidet. Områdestyrets primære standpunkt er imidlertid at kartlegging og anerkjennelse av samiske rettigheter bør gjennomføres før det tas endelig avgjørelse om forvaltningsmodell.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Forslaget om opprettelse av **Hålogalandsallmenningen** og **endringer i fjelloven** vil som tidligere påpekt, føre til at reindriften må forholde seg til flere forvaltninger. For sørsamisk reindrift er dette negativt. Sørsamisk reindrift, kultur og samfunnsliv må ses på som en helhet. Det sørsamiske bruksområdet i Norge går over flere fylkesgrenser. En felles forvaltning vil gjøre det enklere å se reindriftens helhetlige behov og interesser. Områdestyret mener derfor at mindretallets forslag om at Hålogalandsallmenningen også skal omfatte områdene sør for Nordland, er et forslag som bedre ivaretar hensynet til en helhetlig grunn- og ressursforvaltning.

Områdestyret ser både fordeler og ulemper når det gjelder flertallets forslag om å opprette regionale utmarksstyrever. Utmarksstyrene kan virke positivt ved at de kommer nærmere brukerne. De kan videre være med på å ansvarliggjøre kommuner og regionale myndigheter når det gjelder å ta hensyn til ulike samiske interesser, heriblant reindriften.

Det negative ved dette forslaget er at det vil være med på å stykke opp forvaltningen. Det er ingen garanti for at utmarksstyregrensene vil følge naturlige grenser i reindriften. Det kan føre til at et reinbeitedistrikt må forholde seg til flere utmarksstyrever. Områdestyret er derfor skeptisk til dette forslaget av hensyn til reindriften. Dersom forslaget om utmarksstyrever får gjennomslag, må det være en slik regional inndeling at reinbeitedistriktene og siidaenes bruksområder ikke blir splittet opp på flere utmarksstyrever. Det er også uheldig dersom det sørsamiske reindriftsområdet blir oppdelt over flere utmarksstyrever, jf. det som er uttalt tidligere.

De foreslåtte reglene for Hålogalandsallmenningen skal virke til at reindriften og andre samiske interesser har innflytelse gjennom deltakelse i styrende organer. Samtidig er det foreslått ulike saksbehandlingsregler som skal virke i samme retning. Områdestyret er usikker på om dette er tilstrekkelig for å sikre den samiske innflytelsen, særlig når det gjelder forhold som angår reindriften. Områdestyret forstår samerettsutvalgets utredning slik det er ingen av flertallets tre foreslåtte lover som alene kan oppfylle de folkerettslige forpliktelsene overfor samene. Det virker derfor lite tjenlig å vedta en ny forvaltningsordning før de to andre foreslåtte lovene er på plass og har begynt å virke.

Når det gjelder sammensetningen av Hålogalandsallmenningens styre, må det vurderes om den sammensetningen som flertallet foreslår, er tilstrekkelig for å oppfylles ILO konvensjonens krav. Områdestyret kan ikke gi sin tilslutning til forslaget dersom styret ikke er sammensatt slik at ILO konvensjonen oppfylles.

Det er videre naturlig å sammenligne dette med sammensetningen av Finnmarkseiendommens styre. I Finnmarkseiendommen er det likevekt mellom representanter oppnevnt av Sametinget og representanter oppnevnt av fylkestinget. Hålogalandsloven er en konsekvens av at samiske rettigheter må vektlegges i grunn- og ressursforvaltningen. Den er videre en konsekvens av de forpliktelser Norge har etter ILO konvensjonen. Områdestyret kan ikke se at det foreligger noen god begrunnelse for hvorfor det skal være ulikt vektforhold mellom representantene i Hålogalandsallmenningens styre og styret i Finnmarkseiendommen. Områdestyret mener derfor at mindretallsforslaget om en sammensetning av styret der det er likevekt mellom de oppnevnte representantene fra Sametinget og fylkestingene, kan være mer betryggende når det gjelder samiske forhold.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Områdestyret vil imidlertid ikke ta et endelig standpunkt her. Dette skyldes at en ny forvaltningsordning bør bygge på resultatene som kommer etter at det er foretatt en kartlegging av samiske rettigheter.

Områdestyret har ingen merknader til forslaget som omfatter beite- og hogstretten for jordbrukseieendommer i lovutkastet.

Områdestyret er mer skeptisk til forslaget om utvisning av grunn til seter og tilleggsgjord, særlig når det gjelder forholdet til reindriften. Det stilles riktignok krav om at seter eller tilleggsgjord må være nødvendig for gårdsdriften. Videre må en utvisning ikke være til urimelig eller unødvendig skade for reindrift eller annen bruksutøvelse.

Erfaringer viser imidlertid at spesielt nydyrking kan være et betydelig problem for reindriften.

Verdifullt beiteland for reinen går tapt, og reindriftsarealene blir splittet opp i mindre og usammenhengende områder. Dette er noe som er særlig merkbart på reindriften vinter- og vårbeiter i Nordland. Gjennom årene har denne type reinbeite blitt så oppstykket at det er vanskelig å kunne bruke områdene uten at reinen også kommer inn på dyrket mark.

Områdestyret mener videre at utvisning av seter slik det foreslås, i alle fall må begrenses til å gjelde ordinær seterdrift for bufe. Dersom utvisning av seter skal omfatte etablering av nye typer tilleggsnæringer, kan dette få urimelige konsekvenser for reindriften. Dette gjelder særlig for bruken av arealene, og de forstyrrelser ulike turistvirksomheter kan ha på reindriften tradisjonelle beite- og driftsmønstre.

Områdestyret mener at dersom det åpnes for utvisning av seter og tilleggsgjord på HAs grunn, må det foreligge en del begrensninger slik at reindriften ikke blir skadelidende. Det kan derfor være behov for ytterligere presiseringer av dette i loven. Det er også behov for en klarere avgrensning og definering av seterbegrepet.

Områdestyret har også vurdert mindretallsforslaget om å **videreføre Statskog SF** som grunneier. Dette blir i hovedsak å videreføre dagens ordning med en del tillempinger. Endringsforslagene gir dårlige muligheter for reindriften og andre samiske næringer/brukere til å medvirke godt nok i beslutningsprosessene. Forslaget virker derfor lite målrettet dersom samisk medvirkning i forvaltningen av grunn og ressurser skal styrkes. Forslaget vil også være med på å opprettholde en delt forvaltning. Områdestyret kan heller ikke se at det foreligger vurderinger som tilsier at forslaget oppfyller ILO konvensjonens bestemmelser.

4. Endringer i reindriftsloven

Områdestyret støtter i hovedsak de foreslåtte endringene i reindriftsloven. Dette er forslag som har vesentlig betydning for reindriften. Områdestyret mener derfor at arbeidet med å endre reindriftsloven må startes opp så fort som mulig, og om nødvendig før det skjer en avklaring av hva som skal foretas med de andre endringene samerettsutvalget foreslår (kartleggings- og anerkjennelsesloven,

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

saksbehandlings- og konsultasjonsloven og lovforslag som gjelder forvaltningen av grunn- og ressurser i de samiske bruksområder sør for Finnmark).

I hovedsak vises det til saksfremlegget når det gjelder begrunnelsen for de forslag til endringer i reindriftsloven som områdestyret støtter. Følgende må likevel fremheves:

Områdestyret støtter forslagene til endringer i reindriftslovens kapittel 1.

Områdestyret vil særlig fremheve at det er positivt at det skal framgå av § 3 at loven gjelder med de begrensningene som følger av ILO-169. I korte trekk betyr det at ILO konvensjonen gis forrang ved eventuell motstrid. Dette vil gi en større sikkerhet for samisk reindrift og er også i tråd med formuleringer i finnmarksloven og den foreslåtte hålogalandsloven.

Områdestyret støtter også forenklingen i kapittel 3 som omhandler beiteretten. Begrunnelsen er at dagens unntaksbestemmelse virker urimelig når det ikke er nødvendig av hensyn til andre næringer. Den foreslåtte bestemmelsen vil dessuten være langt enklere å forholde seg til for den som driver praktisk reindrift.

Områdestyret er enig i forslaget om å oppheve gjeldende bestemmelser om fredning av områder for reinbeiting.

Områdestyret støtter endringen som gjelder retten til husvære m.m. i § 21. Det er imidlertid et spørsmål om retten skal være knyttet til "reindriftsutøvere" slik som det er i gjeldende lov, eller om retten skal knyttes til siidaandelen. Dette er ikke omtalt av samerettsutvalget. Områdestyret ser fordeler dersom det presiseres at retten er knyttet til siidaandelen. Den som er ansvarlig leder vil dermed ha mulighet til å prioritere hvilke husvære som er mest hensiktsmessig for den reindrift som vedkommende driver og er ansvarlig for. Dette vil dessuten være i samsvar med praksis i Nordland. Ellers er det en fordel dersom disponeringen av eksisterende gjeterhytter knyttes til reinbeitedistriktets bruksregler. Dette vil gi distriktet større mulighet til å prioritere hvordan reindriften egen ferdsel skal foregå i viktige beiteområder.

Områdestyret støtter videre at begrepet "*tradisjonelle flyttleier*" endres til "*nødvendige flyttleier for flytting av rein i samsvar med det som hensynet til en forsvarlig utøvelse av reindriften krever*". Dette vil samsvare bedre med reindriften behov for tilpasninger etter forholdene og mulighet for bruk av alternative flyttleier. Forslaget imøtekommer et reelt behov for fleksibilitet i flyttemønsteret.

Områdestyret kan ikke se at en slik endring vil bidra til å svekke det særskilte vernet som flyttleiene har etter annet ledd, § 22. Dette er i så fall en utilsiktet og uønsket virkning som må unngås.

Områdestyret støtter videre de foreslåtte presiseringene når det gjelder retten til gjerder og andre anlegg. Presiseringen vil klargjøre bedre at denne retten vil kunne utvikle seg i takt med utviklingen i reindriften og endres i samsvar med behovet. Det kan bl.a. bidra til å unngå misforståelser som andre kan ha om at reindriften skal være "statisk" og ikke utvikle seg i takt med tida og endrede forutsetninger. De andre presiseringene omkring gjerder og anlegg støttes også.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
--------------------------------	-------------	-------------------

Når det gjelder brensel og trevirke, støtter områdestyret den forenklingen som foreslås. Områdestyret vil imidlertid påpeke at friskt bartrevirke har vært brukt av reindriften i uminnelige tider til å lage bl.a. egnede teltstenger. Det er derfor viktig at loven har med en bestemmelse at om reglene ikke må håndheves slik at de kommer i strid med reindriftens etablerte rettigheter.

Det foreligger to forslag når det gjelder vurderingen av retten til elgjakt i sammenheng med utøvelsen av reindrift. Det kan stilles spørsmål om det er så vidt store forskjeller på småviltjakt og elgjakt, at dette kan begrunne de ulikheter i reindrifftsloven som flertallsforslaget innebærer. Områdestyret mener at det uansett ikke kan avskrives at reindriften kan ha særskilte rettigheter også når det gjelder elgjakt. I loven bør det derfor tas høyde for at dette kan være tilfelle.

Områdestyret støtter i hovedsak endringsforslagene til kapittel 8. Vi stiller likevel spørsmål ved om det er hensiktsmessig å fjerne områdestyrets mulighet til å legge ned midlertidig forbud mot tiltak inntil jordskifteretten har behandlet saken. Dette er en hjemmel som ikke har vært brukt mange ganger av områdestyret i Nordland. Det har likevel vist seg hensiktsmessig å ha denne muligheten for å vinne nødvendig tid når det planlegges tiltak som er mindre egnet til å prøve for jordskifteretten. Et eksempel på dette er områdestyrets vedtak om å nedlegge forbud mot oppstart av aktiviteter knyttet til "Norgesfararleden".

Områdestyret støtter videre forslaget om presisering av hensynsplikten ved ferdsel i område hvor rein beiter. Hensynsplikten skal også innbefatte grunneier og bruksrettshaver. Det har vært noen uheldige hendelser i Nordland knyttet til grunneiers aktiviteter på statlig grunn, bl.a. i forbindelse med reinens kalving. Den foreslåtte presiseringen må derfor betraktes som nødvendig.

Områdestyret støtter også endringene som forelås i lovens kapittel 9. Forslagene er positive endringer og viktige skritt i retning av å likestille reindriften med annen beitenæring. Reglene virker også mer rimelige, bl.a. fordi erstatningsansvar er knyttet til om noen har lidt et konkret tap. Det er videre rimelig at det som hovedregel er skadevoldende reinens eier som stilles til ansvar, og ikke hele reinbeitedistriktet eller siidaen. Ettersom reindriften ofte har en intern fordeling av beitene, vil det være mulig å finne ut hvem som bruker de konkrete områdene, og som dermed er ansvarlige.

Johan Petter Røsvoll fremmet følgende forslag (Forslag 2):

Områdestyret i Nordland er fornøyd med at samiske rettighetsforhold fra Troms og sørover er utredet nærmere, og at det foreligger forslag til lover og endringer i lover som skal ivareta samiske rettigheter i dette geografiske området.

Områdestyret er særlig opptatt av reindriftens rettigheter. Områdestyret har derfor vurdert de ulike forslag fra samerettsutvalget med utgangspunkt i hva som er tjenlig for samisk reindrift, og hva som kan sikre samiske rettigheter i et helhetlig og langsiktig perspektiv.

MØTEBOK

Områdestyret i Nordland	Bodø	13.02.2009
------------------------------------	-------------	-------------------

Når det gjelder de folkerettslige sider ved samerettsutvalgets forslag, er dette vanskelig å vurdere fullt ut. Områdestyret vil likevel sette som en forutsetning at all lovgivning som kommer som følge av samrettsutvalgets innstilling, må være i samsvar med de folkerettslige forpliktelser som Norge har overfor samene. Dette gjelder både de særskilte folkerettslige forpliktelser som følger av samenes status som urfolk og i forhold til annen folkerett. Eventuell tvil som kan knyttes til tolkningen av samerettsutvalgets forslag i forhold til folkeretten, må vurderes spesielt før det tas endelige beslutninger. Dette må være et krav i forbindelse med det kommende lovarbeidet for å sikre trygghet og legitimitet til de endelige beslutningene.

Områdestyret i Nordland er særlig opptatt av fremtida for reindriften. Over tid har reindriften mistet arealer og fått innskrenket rettigheter. Reindriften i Nordland er under kontinuerlig press fra andre interesser som ønsker å utnytte og gjøre inngrep i områder som reindriften bruker. Det må der være et mål med den kommende lovgivningen at den sikrer det materielle grunnlaget for samisk kultur, herunder spesielt den samiske reindriftens arealer. Dette er viktig fordi samisk kultur i Nordland er nært knyttet til samisk reindrift. Særlig er den sørsamiske kulturen nært knyttet til reindriften, både når det gjelder sørsamisk språk, kulturutøvelse, identitet, samfunnsliv, livsform og næring.

Videre mener områdestyret at det må tas særlig hensyn til samisk reindrift i slike geografiske områder der reindriften er hardt presset av samfunnsutvikling. Jo sterkere presset mot reindriften er, jo sterkere beskyttelse er nødvendig i lover, gjennom forvaltning og i andre prosesser som berører reindriftens arealer.

Områdestyret støtter forslaget fra flertallet i SRU om opprettelse av Hålogalandsallmenningen i Nordland og Troms. Områdestyret støtter også flertallsforslaget fra SRU II om opprettelse av regionale utmarksstyrrer til å forvalte utmarksressursene i tråd med den foreslåtte Hålogalandsloven.

Områdestyret tiltrer også flertallsforslaget fra SRU II om kartlegging og anerkjennelseslov, saksbehandlingslov og konsultasjonslov. De endringene som er foreslått i Reindriftsloven, Fjelloven og Friluftsløven støttes også.

Avstemming:

Det ble stemt over forslagene ett for ett med mulighet for subsidær stemmegivning.

Forslaget fra Johan Petter Røsvoll (forslag 2) ble forkastet med 4 mot 1 stemme.

Forslaget fra Tom Lifjell (forslag 1) ble forlastet med 3 mot 2 stemmer.

Vedtak:

Reindriftsagronomens forslag til uttalelse ble vedtatt med 3 mot 2 stemmer.